

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o L. Z., narodenú X., bývajúcu v R., v dovolacom konaní zastúpenú JUDr. M. O., advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v Ž., dieťa rodičov, matky Ing. I. Z., bývajúcej v M. a otca Ing. V. Z., bývajúceho v R., o **určenie výživného**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 21 P 218/2006, o dovolaní L. Z. proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. novembra 2008 sp.zn. 10 CoP 34/2008, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 27. novembra 2008 sp.zn. 10 CoP 34/2008 vo výroku, ktorým bolo odvolanie L. Z. odmietnuté a vo výroku o trovách konania, **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina (súd prvého stupňa) rozsudkom z 13. marca 2008 č.k. 21 P 218/2006-235 určil vyživovaciu povinnosť matky na dcéru L. Z. (ktorá v priebehu konania nadobudla plnoletosť) vo výške 3 000,-- Sk mesačne „s účinnosťou“ od 4. decembra 2006, ktorú je matka povinná plniť k rukám dcéry vždy do 20. dňa v mesiaci vopred. Nedoplatok na výživnom od decembra 2006 do 31. marca 2008 vo výške 28 000,-- Sk uložil matke splácať v 300,-- Sk mesačných splátkach splatných spolu s bežným výživným, pod následkom straty výhody splátok. Uviedol, že sa týmto rozhodnutím mení rozsudok Okresného súdu Žilina z 1. februára 2006 č.k. 2 C 219/2005-40. Návrh otca dieťaťa v časti o zverení do výchovy, úpravu styku a „spätnej účinnosti určenia výživného“ zamietol.

Proti výrokom rozsudku súdu prvého stupňa „o zamietnutí spätnej účinnosti výživného“ a o povinnosti splácať nedoplatok zameškaného výživného podala L. Z. odvolanie.

Krajský súd v Žiline (odvolací súd) rozsudkom z 27. novembra 2008 sp.zn. 10 CoP 34/2008 odvolanie L. Z. proti výroku súdu prvého stupňa „vo vzťahu k obdobiu platenia výživného od 4. decembra 2006 do 10. júna 2007“ odmietol. Rozsudok súdu prvého stupňa „dotýkajúci sa obdobia od 11. júna 2007“ potvrdil. Výrok súdu prvého stupňa o nedoplatku na výživnom za obdobie od 11. júna 2007 do 30. novembra 2008 zmenil tak, že tento nedoplatok je 16 935,40 Sk a matka je povinná ho splácať v 2 000,-- Sk mesačných splátkach splatných prvým mesiacom po právoplatnosti rozsudku, spolu s bežným výživným, pod následkom straty výhody splátok. Vo výroku svojho rozsudku tiež uviedol, že zamietajúci výrok rozsudku súdu prvého stupňa týkajúci sa zverenia do výchovy, úpravy styku, „spätnej účinnosti určenia výživného“ za obdobie od 4. decembra 2006 do 10. júna 2007 vo výške 18 677,26 Sk, zostáva nedotknutý. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na ich náhradu. Odvolací súd odmietol časť odvolania L. Z. podľa § 218 ods. 1 písm.b/ O.s.p. majúc za to, že menovaná nebola na odvolanie oprávnená v celom rozsahu. Na odôvodnenie tejto časti svojho rozhodnutia uviedol, že v čase podania návrhu na určenie výživného voči matke na vtedy ešte maloletú L. Z. za čas od 1. júla 2006, resp. po zmene návrhu od 1. septembra 2006, zastupoval maloletú jej zákonný zástupca, otec, ktorý ale proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa týkajúceho sa obdobia, kedy jeho dcéra bola ešte maloletá, odvolanie nepodal. Podľa odvolacieho súdu sa L. Z. stala účastníčkou konania až nadobudnutím plnoletosti, t.j. 10. júna 2007. Odvolanie preto mohla účinne podať proti výroku o určení vyživovacej povinnosti matky a „výroku o nedoplatku na výživnom“ len za čas po nadobudnutí plnoletosti, ktorý opravný prostriedok potom považoval sčasti za dôvodný.

Proti výroku rozsudku odvolacieho súdu o odmietnutí jej odvolania podala L. Z. (dovolateľka) dovolanie. Mimoriadny opravný prostriedok odôvodnila tým, že napadnutým rozhodnutím jej bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p. Podľa dovolateľky sú právne úvahy odvolacieho súdu zmätočné, nesprávne a poškodzujú jej práva. Uviedla, že otec ju v konaní nikdy nezastupoval, ani ju zastupovať nemohol. Do nadobudnutia plnoletosti bola v konaní zastúpená kolíznym opatrovníkom, čo naostatok vyplýva aj zo záhlavia napadnutého rozhodnutia. Spôsobilou účastníčkou

konania bola od začatia konania a nadobudnutím plnoletosti nadobudla aj plnú procesnú spôsobilosť. Nadobudnutím plnoletosti zanikla funkcia kolízneho opatrovníka a od tohto času mohla svoje nároky voči matke na splnenie vyživovacej povinnosti uplatňovať v plnom rozsahu, bez ohľadu na to, či ide o výživné za čas pred alebo po nadobudnutí plnoletosti. Uviedla, že výživné prislúcha dieťaťu bez ohľadu na to, či dieťa je maloleté alebo plnoleté. V prípade maloletého dieťaťa je výživné z dôvodu nedostatku jeho spôsobilosti na právne úkony platené k rukám rodiča, ktorý sa o maloleté dieťa osobne stará, čo však neznamená, že by nárok na výživné za čas do plnoletosti dieťaťa „materiálne akokoľvek prešiel“ na tohto rodiča. Z uvedených dôvodov dovolateľka navrhla rozsudok odvolacieho súdu v jeho napadnutej časti zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Matka dovolateľky sa k dovolaniu vyjadrila tak, že podľa jej názoru je rozhodnutie odvolacieho súdu správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas osobou oprávnenou na tento procesný úkon, skúmal ďalej, či smeruje proti takej časti rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorú možno napadnúť týmto opravným prostriedkom. Dospel pritom k záveru, že dovolanie je v danej veci prípustné pre vadu vytýkanú dovolateľkou a pre jej existenciu treba napadnutú časť rozhodnutia odvolacieho súdu zrušiť.

Občiansky súdny poriadok pripúšťa dovolanie účastníka vždy, ak rozhodnutie odvolacieho súdu alebo konanie, ktoré mu predchádzalo, trpí vadou uvedenou v § 237 písm.f/ O.s.p., t.j. ak účastníkovi bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom.

Postupom súdu, ktorým sa účastníkovi konania odníma možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p., treba rozumieť taký procesný postup súdu, ktorým účastníkovi nebolo umožnené buď zúčastniť sa konania alebo realizovať ďalšie procesné práva, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. V zmysle uvedeného za postup súdu vedúci k odňatiu možnosti konať pred súdom treba považovať aj postup a rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý odmietne odvolanie účastníka, ako podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený, hoci pre taký postup a rozhodnutie tu neboli zákonné predpoklady.

Odvolací súd pri svojom rozhodovaní o odvolaní L. Z. vychádzal z toho, že na urobenie tohto procesného úkonu bola menovaná oprávnená len za čas plnenia výživného povinným rodičom po nadobudnutí jej plnoletosti, kedy sa stala aj účastníčkou konania, nie však aj za čas, kedy bola maloletá a bola zastúpená zákonným zástupcom, otcom, ktorý odvolanie za ňu nepodal.

Tento záver odvolacieho súdu, protirečivý už vo svojom základe, nie je správny.

Rozhodovanie o výžive maloletých detí je konaním vo veciach starostlivosti súdu o maloletých v zmysle § 176 až § 180 O.s.p. Okruh účastníkov takéhoto konania treba posúdiť podľa ustanovenia § 94 ods. 1 O.s.p., podľa ktorého v konaní, ktoré možno začať i bez návrhu, sú účastníkmi aj tí, o právach alebo povinnostiach ktorých sa má konať. Z hľadiska tohto ustanovenia je účastníkom konania predovšetkým maloleté dieťa, o právach ktorého na výživné súd koná. L. Z. bola teda účastníčkou predmetného konania aj pred tým, než dovŕšením osemnásteho roku svojho veku nadobudla plnoletosť. Nie je preto správny záver odvolacieho súdu, že L. Z. sa stala účastníčkou konania až nadobudnutím plnoletosti, t.j. až dňom 10. júna 2007.

Do nadobudnutia plnoletosti bola L. Z. zastúpená v konaní kolíznym opatrovníkom, Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Ž. (uznesenie súdu prvého stupňa zo 4. decembra 2006 č.k. 21 P 218/06-97). Kolízny opatrovník, ustanovený súdom podľa § 31 ods. 2 Zákona o rodine (zákon č. 36/2005 Z.z.), v rozsahu, v akom bol oprávnený za L. Z. konať, sa stal zástupcom maloletej a okrem iného mohol splnomocniť aj inú osobu (napr. advokáta) na jej zastupovanie, avšak len v rozsahu, v akom bol sám oprávnený za maloletú konať (pozri tiež R 17/1987). Nesprávny je preto aj záver odvolacieho súdu, že do nadobudnutia plnoletosti zastupoval L. Z. z titulu zákonného zastúpenia jej otec.

Uvedené premisy, z ktorých odvolací súd vyvodil svoj záver o nedostatku oprávnenia L. Z. na podanie odvolania za obdobie jej maloletosti, si naostatok navzájom aj odporujú. Zastupovať možno iba toho, kto je účastníkom konania. Podľa odvolacieho súdu sa ale menovaná stala účastníčkou až nadobudnutím plnoletosti.

Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom vyplýva priamo zo zákona (zákonná vyživovacia povinnosť), nie až z rozhodnutia súdu, ktorým sa splnenie tejto povinnosti ukladá

povinnej osobe. Povinná osoba musí vždy, aj keď na úkor svojho minima, zabezpečiť výživu dieťaťa. Právo na výživu vzniká dieťaťu narodením, je právom osobnej povahy, nie je ho možné preniesť na iného, a to ani na strane povinnej osoby. Ustanovenie § 62 ods. 1 Zákona o rodine zabezpečuje deťom výživné od ich rodičov do toho času, pokiaľ nie sú samy schopné sa živiť; nerozoznáva pritom deti maloleté a plnoleté a z hľadiska veku detí tieto nároky nediferencuje. Podľa predmetného zákona sú podmienky nároku maloletého aj plnoletého dieťaťa na výživné celkom rovnaké; vyživovacia povinnosť rodičov k deťom časovo končí vtedy, keď sú samy schopné zarábať (sa živiť). Rozhodnutie súdu, ktorým bolo rodičom určené výživné pre maloleté dieťa za jeho maloletosti, nestráca účinky po nadobudnutí plnoletosti dieťaťa; v takom prípade netreba podávať nový návrh na určenie výživného, ak podmienky pre určenie vyživovacej povinnosti naďalej trvajú. Súd svojím výrokom neobmedzuje určené výživné na čas maloletosti dieťaťa. Ak bol návrh na určenie výživného podaný pred dosiahnutím plnoletosti dieťaťa, pokračuje v konaní súd starostlivosťou o maloletých aj po jeho plnoletosti s tým rozdielom, že plnoleté dieťa má už v ďalšom súdnom konaní samostatné procesné postavenie, pričom funkcia kolízneho opatrovníka zanikla. Veková hranica 18 rokov je podľa právnej úpravy v Zákone o rodine významná z hľadiska procesnoprávneho (do plnoletosti dieťaťa možno konanie o určenie výživného začať aj bez návrhu, kým po dovŕšení plnoletosti len na návrh oprávneného). Ak v konaní o výživnom pre maloleté dieťa rozhoduje súd až po nadobudnutí plnoletosti dieťaťa, je potrebné, aby plnoleté dieťa v konaní uviedlo, či nárok na výživné uplatňuje aj za dobu po dosiahnutí plnoletosti a v akej výške. Súd v takom prípade rozhodne o výživnom až do času rozhodovania. Plnenie dávok výživného, ktoré sa stali splatnými počas nepлноletosti dieťaťa, rovnako ako dávok, ktoré sa stali splatnými po nadobudnutí plnoletosti, uloží súd povinnej osobe priamo voči dieťaťu; to sa týka aj nedoplatkov výživného za čas pred plnoletosťou (porovnaj napr. R 67/1967, R 2/1985, Zborník III, str. 308 a pod.).

Z vyššie uvedeného, podľa dovolacieho súdu, vyplýva, že dieťa, ktoré v priebehu konania o výživné nadobudne plnoletosť, môže podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu súdu o výživnom aj za čas, kedy bolo ešte maloleté.

Ak za tohto stavu odvolací súd odvolanie L. Z. proti výroku súdu prvého stupňa „vo vzťahu k obdobiu platenia výživného od 4. decembra 2006 do 10. júna 2007“ odmietol ako podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený, odňal tejto účastníčke právo, aby na

základe jej včas podaného odvolania bol ňou napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa preskúmaný odvolacím súdom (porovnaj R 23/1994).

So zreteľom na túto vadu, ktorá napĺňa skutkovú podstatu ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p., dovolanie L. Z. je prípustné a zároveň je tiež dôvodné. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolaním napadnutú časť uznesenia odvolacieho súdu a na ňu nadväzujúci výrok o trovách konania uznesením zrušil a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd aj o trovách dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 19. mája 2009

JUDr. Ladislav Górász, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová